

فصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات

دانشگاه شهید چمران اهواز، تابستان ۱۳۹۷

شماره پیاپی ۲۴، صص: ۲۱-۳۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۸/۲۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۴/۰۵

نقش سواد دیداری در موفقیت شغلی آرشیوداران

سیمای جمهوری اسلامی ایران

نجلا حریری^۱، حسنیه السادات میرغفوری^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش شناخت رابطه بین سواد دیداری آرشیوداران و موفقیت شغلی آن‌ها در سیمای جمهوری اسلامی ایران است.

روش: روش پژوهش پیمایشی و جامعه پژوهش شامل کارکنان آرشیوهای سیمای جمهوری اسلامی ایران به تعداد ۱۰۴ نفر است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌های کبیر و همکاران (۲۰۱۲) و گرین‌هاوس و همکاران (۱۹۹۰) است. آزمون آماری مورد استفاده آزمون همبستگی پیرسون بود.

یافته‌ها: شناخت و توانایی آرشیوداران سیمای جمهوری اسلامی ایران در بهره‌گیری از تمامی ابعاد مختلف سواد دیداری بالاتر از سطح متوسط و در سطح قابل قبولی قرار دارد. میانگین کل سواد دیداری آرشیوداران ۳/۶۸ و بالاتر از سطح متوسط است. بیشترین میانگین مربوط به بعد توانایی تفسیر دیداری است. موفقیت شغلی آرشیوداران سیمای جمهوری اسلامی ایران در سطح متوسط رو به پایین است و بین سواد دیداری و موفقیت شغلی آن‌ها رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه‌گیری: افزایش و ارتقاء سواد دیداری آرشیوداران باعث افزایش موفقیت شغلی آن‌ها خواهد شد. این رابطه در خصوص هر کدام از ابعاد سواد دیداری نیز به تفکیک صادق است. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزش سواد دیداری برای کارکنان آرشیوهای دیداری سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران از پیشنهادات پژوهش حاضر است.

واژه‌های کلیدی: سواد دیداری، کارکنان آرشیو، آرشیوداران، موفقیت شغلی، صدا و سیمای

جمهوری اسلامی ایران

۱. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول) nadjlahariri@gmail.com

۲. دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران mirghafoorih@yahoo.com

مقدمه و بیان مسأله

سواد دیداری نخستین بار توسط جان دبس^۱ در سال ۱۹۶۸ مطرح شد. دبس سواد دیداری را به عنوان مجموعه‌ای از توانایی‌های دیداری تعریف کرد که افراد از طریق دیدن و در عین حال با تلفیق تجارب حسی دیگر به دست می‌آورند. با کسب این قابلیت‌ها، فردی که دارای سواد دیداری است توانایی تمییز و تفسیر کنش‌های دیداری، اشیاء و نمادهای طبیعی و یا ساخته انسان را که در محیط با آن‌ها برخورد می‌کند، خواهد داشت (فرانسکی و دبس^۲، ۱۹۷۲). مساریس^۳ سواد دیداری را به عنوان افزایش دانش و تجربه درباره آثار دیداری رسانه‌ای، همراه با بسط آگاهی درباره این آثار بیان می‌کند. سواد دیداری شامل گروهی از مهارت‌ها است که یک فرد را قادر می‌سازد به منظور برقراری ارتباط با دیگران، قالب‌های دیداری را درک کرده و مورد استفاده قرار دهد (نقل در درودی الف، ۱۳۸۸). استانداردهای سواد دیداری به ما کمک می‌کند تا بتوانیم بر مبنای یک چارچوب منطقی و از پیش تعریف شده به بررسی، تحلیل، درک و شناخت عناصر دیداری بپردازیم. استانداردهای سواد دیداری عاملی برای پشتیبانی از استانداردهای سواد اطلاعاتی است که سبب می‌شود تا افراد بتوانند به شیوه مناسب‌تری از فقره‌های اطلاعاتی در قالب تصاویر و نمادها بهره‌مند شوند (مساریس، ۱۳۸۵). درک و تفسیر سطوح کیفی اطلاعات با استفاده از سواد دیداری، از زمره فواید آن به‌شمار می‌رود. با استفاده سودمند از مهارت سواد دیداری، قدرت فهم و شناخت بهتر مفاهیم در نگاره تصویری افزایش می‌یابد. می‌توانیم با استفاده از این توانایی، گستره معنایی بسیاری را در قالب تصاویر بیان کنیم و توانمندی‌های شناختی و ادراکی خویش را ارتقا بخشیم (درودی ب، ۱۳۸۸).

منابع اطلاعاتی در عصر حاضر به نحو فزاینده‌ای متکی بر منابع دیداری است و از همین رو وظایف آرشیوها و آرشیوداران در رابطه با خدمات مربوط به دسترسی مناسب به منابع دیداری روزبه‌روز اهمیت و گستردگی بیشتری می‌یابد. به همین دلیل موفقیت شغلی آرشیوداران می‌تواند با توانایی درک و تفسیر منابع دیداری در ارتباط باشد. آرشیوداران به کمک سواد

-
1. John Debes
 2. Fransecky & Debes
 3. Mussaris

دیداری می‌توانند بر بسیاری از مشکلات ناشی از درک نشانه‌ها غلبه کنند و با بهره‌گیری از مفهوم نمادها به تحلیل مناسبی از مفاهیم دست یابند. سواد دیداری به خواندن تصویر و درک بهینه از نگاره‌ها و قالب‌های دیداری کمک می‌کند. در واقع سواد دیداری به آرشیداران کمک می‌کند تا در ارتباط با انواع سازه‌های دیداری، اطلاعات دقیق‌تری از این منابع کسب کنند و در ارائه خدمات خود به پژوهشگران آرشیداران، نقش مؤثرتری داشته باشند.

با وجود جستجو در پایگاه‌های معتبر و روزآمد مانند پایگاه مجلات تخصصی نور، پایگاه کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ایرانداک^۲، پایگاه مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، موتور کاوش گوگل، پژوهشی در رابطه با نقش سواد دیداری در موفقیت کارکنان یافت نشد. البته هر یک از متغیرهای پژوهش یعنی سواد دیداری و موفقیت شغلی در برخی پژوهش‌ها به تنهایی مورد بررسی قرار گرفته‌اند که به این پژوهش‌ها اشاره می‌شود. کلینمن و دویر^۵ (۱۹۹۹) اثر مهارت‌های دیداری را در تسهیل یادگیری بررسی و تأیید کردند. شانبورن و اندرسن^۶ (۲۰۰۶) نیز طی پژوهشی، نقش سواد دیداری را در آموزش بیوشیمی نشان دادند. در مجموع چنانکه استاکس^۷ (۲۰۰۱) اشاره می‌کند استفاده از مهارت‌های سواد دیداری در آموزش و یادگیری نتایج مثبتی حاصل کرده است.

از سوی دیگر بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که عوامل مختلفی می‌توانند با موفقیت شغلی کارکنان رابطه داشته باشند. از جمله عواملی که در پژوهش‌های پیشین رابطه آن‌ها با موفقیت شغلی نشان داده شده عبارتند از: حمایت سازمانی (انجی و ابی^۸، ۲۰۰۵)، تفاوت‌های فردی مانند شخصیت (جاج، هیجینس، تورسون و باریک^۹، ۱۹۹۹)، توانایی

1. noormags
2. nlai.ir
3. irandoc
4. riest.ac.ir
5. Kleinman & Dwyer
6. Schonborn & Anderson
7. Stocks
8. Ng & Eby
9. Judge, Higgins, Thoresen & Barrick

شناختی و ذهنی (جاج و دیگران، ۱۹۹۹)، خودکارآمدی (آبله و اسپورک، ۲۰۰۹)، سرمایه اجتماعی (سیبرت، کرایمر و لیدن، ۲۰۰۱)، انگیزش (تراویک و ریچاردسن، ۲۰۱۰). علاوه بر عوامل یاد شده برخی عوامل دیگر نیز در رابطه با موفقیت شغلی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. از جمله والکور و لاج^۴ (۲۰۰۸) نقش خانواده و ویژگی‌های مسیر شغلی را در موفقیت شغلی عینی و ذهنی مادران شاغل بررسی کرد. بر اساس یافته‌ها فاصله‌های زمانی و شکاف بین اشتغال زنان رابطه منفی، و میزان درآمد رابطه مثبت با احساس موفقیت شغلی در آن‌ها داشت. سیمو، اینانچ، سالان و فرناندز^۵ (۲۰۱۰) در بررسی رابطه موفقیت شغلی، تعهد سازمانی و تمایل به ترک شغل در بین کارکنان به این نتیجه رسیدند که موفقیت شغلی در تعهد عاطفی به سازمان نقش مثبت و در تعهد مستمر نقش منفی دارد و تعهد عاطفی با ترک شغل رابطه منفی دارد. لرتواناویت، سریرات و فولپانتین^۶ (۲۰۱۱) رابطه بین شایستگی حرفه‌ای و موفقیت شغلی را در بین کارکنان صنعت توریسم در تایلند بررسی کردند. یافته‌ها حاکی از رابطه مثبت مهارت‌های رایانه و زبان و همچنین دانش موضوعی توریسم بر موفقیت شغلی کارکنان توریسم بود. پژوهشگران فوق برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه‌های یادشده را توصیه کردند. اناچه، سالان، سیمو و فرناندز^۷ (۲۰۱۱) به بررسی نقش جنسیت در رابطه بین نگرش شغلی و موفقیت شغلی در دانشجویان راه دور در اسپانیا پرداختند. بر اساس یافته‌ها موفقیت شغلی در زنان رابطه مثبت و مستقیمی با خود-رهبری و رابطه منفی با اتکا به ارزش‌های فردی داشت. موفقیت شغلی مردان با تحرک و پویایی سازمان رابطه منفی داشت. به پیشنهاد این پژوهشگران محیط‌های کاری باید امکان خود-کنترلی بیشتری برای کارکنان زن فراهم بیاورند. چنان که در بررسی پژوهش‌های پیشین مشخص شد، آنچه تاکنون در زمینه استفاده از مهارت‌های سواد دیداری انجام شده، نقش مثبت آن را در آموزش و یادگیری نشان داده است. از سوی دیگر مطالعه پیشینه پژوهش، مؤید این نکته بود که علی‌رغم مطالعات

-
1. Abele & Spurk
 2. Seibert, Kraimer & Liden
 3. Traavi & Richardsen
 4. Valcour & Ladge
 5. Simo, Enache, Sallan & Fernandez
 6. Lertwannawit, Serirat & Pholpantin
 7. Enache, Sallan, Simo & Fernandez

متعددی که در زمینه عوامل مؤثر بر موفقیت شغلی انجام شده تا کنون نقش سواد دیداری در موفقیت شغلی مورد مطالعه قرار نگرفته است. این موضوع به ویژه در مورد آرشیدارانی که با منابع دیداری سروکار دارند، اهمیت بیشتری می‌یابد و نیازمند بررسی است.

با توجه به مطالب پیش‌گفته و با توجه به اهمیتی که آرشیه‌های دیداری صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در ارائه خدمات به تولیدکنندگان منابع دیداری و پژوهشگران این حوزه دارد، و از آن‌جا که بررسی پیشینه پژوهش نشان داد که تا کنون در این زمینه پژوهشی انجام نشده است، هدف اصلی پژوهش حاضر شناخت وضعیت سواد دیداری آرشیداران این سازمان و نقش آن در موفقیت شغلی آن‌ها است.

پرسش‌های پژوهش

۱. میزان استفاده آرشیداران از جلوه‌های دیداری چقدر است؟
۲. توانایی آرشیداران در شناخت مواد چاپی دیداری چقدر است؟
۳. توانایی‌های تفسیر دیداری آرشیداران چقدر است؟
۴. توانایی آرشیداران در تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره چقدر است؟
۵. توانایی آرشیداران در تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه چقدر است؟
۶. توانایی آرشیداران در درک پیام‌های موجود در تصاویر چقدر است؟
۷. میزان سواد دیداری آرشیداران سیمای جمهوری اسلامی ایران چقدر است؟
۸. میزان موفقیت شغلی آرشیداران سیمای جمهوری اسلامی ایران چقدر است؟

فرضیه پژوهش

بین سواد دیداری آرشیداران و موفقیت شغلی آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش پیمایشی و جامعه پژوهش شامل کارکنان آرشیه‌های سیمای جمهوری اسلامی ایران به تعداد ۱۰۴ نفر است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه سواد دیداری کیپر،

ارسلان، کائیکی و ارکان^۱ (۲۰۱۲) و پرسش‌نامه موفقیت شغلی گرین‌هاوس، پاراسورامان و ورملی^۲ (۱۹۹۰) است. پرسش‌نامه سواد دیداری کیپر و همکاران شامل ۲۹ گویه در شش بُعد به شرح زیر است: استفاده از جلوه‌های دیداری (گویه‌های ۱ الی ۷)، توانایی شناخت مواد چاپی دیداری (۸ الی ۱۱)، توانایی تفسیر دیداری (۱۱ الی ۱۶)، توانایی تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره (۱۷ الی ۲۱)، توانایی تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه (۲۲ الی ۲۶) و توانایی درک پیام‌های موجود در تصاویر (۲۷ الی ۲۹) است. پرسش‌نامه دوم که موفقیت شغلی را می‌سنجید شامل ۵ سؤال است. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها بعد از ترجمه به فارسی به تأیید متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی رسید. پایایی پرسش‌نامه‌های یادشده به ترتیب با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و ۰/۸۳ مورد تأیید قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری انجام شد و آزمون آماری مورد استفاده آزمون همبستگی پیرسون بود.

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های جمعیت شناختی

توزیع جمعیت شناختی پاسخ‌گویان حاکی از آن است که ۷۵ درصد پاسخ‌گویان زن و ۲۵ درصد مرد هستند. ۶۴ درصد جامعه آماری متأهل و ۳۶ درصد مجردند. نزدیک به نیمی از پاسخ‌گویان (۴۶ درصد) بیش از ۳۵ سال سن دارند. رشته تحصیلی بیش از نیمی از پاسخ‌گویان (۵۷ درصد) غیرکتابداری و ۴۳ درصد کتابداری است. بیش از نیمی از کارکنان (۵۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی، ۲۷ درصد کارشناسی‌ارشد، ۹ درصد دیپلم، ۸ درصد کاردانی و یک نفر نیز دارای مدرک تحصیلی دکترا است. نوع استخدام جامعه آماری نیز بیانگر آن است که ۳۹ درصد پاسخ‌گویان رسمی، ۳۳ درصد قراردادی، ۲۲ درصد پیمانی و ۶ درصد نیز به صورت پروژه‌ای با آرشیو همکاری می‌کنند. نزدیک به نیمی از آرشیویست‌ها (۴۴ درصد) بین ۱۱ تا ۱۵ سال سابقه کار در آرشیو دارند.

1. Kiper, Arslan, Kiyici & Erkan

2. Greenhaus, Parasuraman & Wormley

۱. میزان استفاده آرشیداران از جلوه‌های دیداری چقدر است؟

جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین میزان استفاده از جلوه‌های دیداری توسط آرشیداران بالاتر از حد متوسط است، به طوری که اکثر آرشیداران از جلوه‌های دیداری استفاده می‌کنند. میانگین بیشترین میزان استفاده، به استفاده از سرتیتر و کمترین میزان استفاده نیز، به استفاده از گرافیک اختصاص دارد. همان‌طور که در جدول ۲ منعکس شده است پس از سرتیتر، استفاده از فونت‌های مناسب، بولت، جدول، تصویر و عکس، نقاشی و گرافیک در مراتب بعدی قرار دارند.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار استفاده آرشیداران از جلوه‌های دیداری

ردیف	گویه	میانگین ^۱	انحراف معیار
۱	در نوشته‌هایم از سر تیتر استفاده می‌کنم.	۴/۱۶	۰/۸۶۴
۲	در نوشته‌هایم از بولت (علامت‌هایی که قبل از بندها یا بخش‌های مختلف گذاشته می‌شود) استفاده می‌کنم.	۳/۹۲	۰/۹۹۲
۳	در نوشته‌هایم از گرافیک استفاده می‌کنم.	۰۹/۳	۱/۱۵۳
۴	در نوشته‌هایم از جدول استفاده می‌کنم.	۳/۷۲	۱/۰۰۶
۵	در نوشته‌هایم از تصویر و عکس استفاده می‌کنم.	۳/۵۶	۱/۱۰۹
۶	در نوشته‌هایم از نقاشی استفاده می‌کنم.	۳/۲۲	۱/۱۹۸
۷	در نوشته‌هایم از فونت‌های مناسب استفاده می‌کنم.	۰۶/۴	۰/۹۷۳

۲. توانایی آرشیداران در شناخت مواد چاپی دیداری چقدر است؟

داده‌های موجود در جدول ۲ حاکی از آن است که توانایی آرشیداران در شناخت مواد چاپی دیداری از حد متوسط بالاتر است و اغلب آن‌ها قادر به استفاده و تشخیص این علائم هستند. میانگین بالاترین توانایی مربوط به گویه با استفاده از نقشه را هم را پیدا می‌کنم، و پایین‌ترین توانایی نیز به گویه الگوهای موجود در تصاویر گرافیکی را تشخیص می‌دهم تعلق دارد.

۱. گویه‌ها عبارتند از: اصلاً نمی‌توانم (۱)، نمی‌توانم (۲)، تا حدی می‌توانم (۳)، می‌توانم (۴)، به راحتی می‌توانم (۵)

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار توانایی آرشیوداران در شناخت مواد چاپی دیداری

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	الگوهای موجود در تصاویر گرافیکی را تشخیص می‌دهم.	۳/۲۳	۱/۰۱۴
۲	اشکال پیچیده را در تصاویر تشخیص می‌دهم.	۳/۴۲	۰/۸۸۶
۳	علائم خاص را در نقشه‌ها می‌شناسم.	۳/۳	۰/۹۲۷
۴	با استفاده از نقشه راهم را پیدا می‌کنم.	۴/۰۰	۰/۹۵۹

۳. توانایی‌های تفسیر دیداری آرشیوداران چقدر است؟

جدول ۳ نشان می‌دهد که توانایی تفسیر دیداری در بین آرشیوداران در سطح خوبی قرار دارد. بالاترین این توانایی مربوط است به گویه است که «ظاهر نوشته‌هایم را طوری تنظیم می‌کنم که به راحتی خوانده شوند»، و پایین‌ترین آن نیز به گویه «برای تصاویر و عکس‌ها معنا خلق می‌کنم» تعلق دارد.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار توانایی تفسیر دیداری آرشیوداران

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	می‌توانم مفاهیم را به صورت دیداری بیان کنم.	۳/۷۴	۰/۸۲
۲	ظاهر نوشته‌هایم را طوری تنظیم می‌کنم که به راحتی خوانده شوند.	۴/۲۲	۰/۷۷۵
۳	به زیبایی ظاهری نوشته‌هایم دقت می‌کنم.	۴/۲۰	۰/۸۰۹
۴	می‌توانم تصاویر و عکس‌ها را تفسیر کنم.	۳/۸۴	۰/۸۱۷
۵	برای تصاویر و عکس‌ها معنا خلق می‌کنم.	۳/۶۰	۰/۸۲۶

۴. توانایی آرشیوداران در تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره چقدر است؟

چنان که در جدول ۴ مشاهده می‌شود توانایی آرشیوداران در تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره در سطح خوبی قرار دارد. بالاترین توانایی مربوط به «تشخیص علائم راهنمایی

و رانندگی» و پایین‌ترین آن مربوط به «تشخیص آرم‌های موجود در سایت‌های اینترنتی» عنوان شده است.

جدول ۴. میانگین و انحراف توانایی آرشیداران در تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	معنای علائم راهنمایی و رانندگی را می‌دانم.	۴/۱۴	۰/۸۴۱
۲	نشانه‌های دستگاه‌های کنترل از راه دور را می‌فهمم.	۳/۷۷	۰/۹۳۷
۳	علائم هوشمند تلویزیون (خانواده، خشونت، ترس و...) را می‌دانم.	۳/۸۵	۰/۸۷۳
۴	لوگوهای موجود در سایت‌های اینترنتی را تشخیص می‌دهم.	۳/۶۳	۰/۸۷۸
۵	آگهی‌های تبلیغاتی در سایت‌های اینترنتی را تشخیص می‌دهم.	۳/۸۳	۰/۹۷۶

۵. توانایی آرشیداران در تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه چقدر است؟

جدول ۵ نشان می‌دهد که آرشیداران قادرند با استفاده از دستگاه‌های مربوطه به تولید تصویر بپردازند. بالاترین میزان «توانایی مربوط به استفاده از دوربین دیجیتالی» و پایین‌ترین آن مربوط به «استفاده از ویرایش فایل‌های ویدئویی و ویدئوکلیپ‌ها در کامپیوتر» است.

جدول ۵. میانگین و انحراف معیار توانایی آرشیداران در تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های

مربوطه

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	برای اسکن عکس‌ها و مدارک از اسکنر استفاده می‌کنم.	۳/۴۹	۱/۲۹۱
۲	از دوربین عکاسی دیجیتال استفاده می‌کنم.	۴/۰۷	۱/۰۰۳
۳	عکس‌هایم را در کامپیوتر ویرایش می‌کنم (بریدن، رنگ‌آمیزی و...)	۳/۴۶	۱/۲۵۱
۴	از دوربین فیلمبرداری دیجیتال استفاده می‌کنم.	۳/۷۶	۱/۰۹۸
۵	با استفاده از برنامه ویرایشگر فایل‌های ویدئویی، ویدئوکلیپ‌ها را در کامپیوتر ویرایش می‌کنم.	۳/۱۰	۱/۲۸۳

۶. توانایی آرشیوداران در درک پیام های موجود در تصاویر چقدر است؟

بر اساس داده های مندرج در جدول ۶ می توان توانایی آرشیوداران در درک پیام های موجود در تصاویر را بالاتر از حد متوسط ارزیابی کرد، چرا که غالب آرشیوداران واجد این توانایی هستند. از میان توانایی های مذکور، «درک پیام های موجود در تصاویر و عکس توسط آرشیوداران بالاتر از بقیه توانایی ها است.

جدول ۶. میانگین و انحراف معیار توانایی آرشیوداران در درک پیام های موجود در تصاویر

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	آگهی ها را در نشریات چاپی بررسی می کنم.	۳/۱۵	۱/۰۹۹
۲	آنچه را که تصاویر یا عکس ها میخوانند بیان کنند می فهمم.	۳/۷۸	۰/۸۵۲
۳	محدودیت های تصاویر و عکس ها را از نظر بیان مفاهیم می دانم.	۳/۴۹	۰/۹۳۳

۷. میزان سواد دیداری آرشیوداران سیمای جمهوری اسلامی ایران چقدر است؟

ابعاد سواد دیداری آرشیوداران در جدول ۷ منعکس شده است. همان طور که نمرات میانگین نشان می دهد، توانایی آرشیوداران در تمامی ابعاد مختلف سواد دیداری از سطح متوسط بیشتر بوده و بیانگر آن است که سواد دیداری آرشیوداران سیمای جمهوری اسلامی در سطح قابل قبولی قرار دارد. از بین ابعاد گوناگون سواد دیداری، «توانایی تفسیر دیداری» در بالاترین سطح قرار دارد، در حالی که پایین ترین میانگین به «توانایی شناخت مواد چاپی دیداری» اختصاص دارد.

جدول ۷. میانگین و انحراف معیار ابعاد سواد دیداری آرشیوداران سیمای جمهوری اسلامی ایران

ردیف	ابعاد سواد دیداری	میانگین	انحراف معیار
۱	استفاده از جلوه های دیداری	۳/۶۸۷	۰/۷۳۱
۲	توانایی شناخت مواد چاپی دیداری	۳/۴۴۹	۰/۷۳۶
۳	توانایی تفسیر دیداری	۳/۹۲۱	۰/۵۷۱
۴	توانایی تشخیص پیام های دیداری در زندگی روزمره	۳/۸۵۸	۰/۶۹۵
۵	توانایی تولید تصویر با استفاده از دستگاه های مربوطه	۳/۵۷۰	۰/۹۰۱
۶	توانایی درک پیام های موجود در تصاویر	۳/۴۵۹	۰/۷۹۱
	میانگین و انحراف معیار کل سواد دیداری آرشیوداران	۳/۶۸۶	۰/۵۶۴

۸. میزان موفقیت شغلی آرشیداران سیمای جمهوری اسلامی ایران چقدر است؟

جدول ۸ نشان می‌دهد که میانگین برآورد آرشیداران سیمای جمهوری اسلامی ایران از موفقیت شغلی خود بین دو گویه موافقم، و، نه موافق و نه مخالفم قرار دارد. یعنی میزان موفقیت شغلی پایین‌تر از حد متوسط و پایین ارزیابی شده است. بالاترین موفقیت شغلی به گویه شماره ۱، یعنی موفقیت در کار، و پایین‌ترین میانگین موفقیت شغلی کارکنان به گویه شماره ۳، یعنی کسب درآمد مربوط است.

جدول ۸. میانگین و انحراف موفقیت شغلی آرشیداران سیمای جمهوری اسلامی ایران

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	من از موفقیتی که در کارم کسب کرده‌ام راضی هستم.	۲/۲۳	۰/۹۴۷
۲	من از موفقیتی که در تحقق اهداف حرفه‌ای خود به دست آورده‌ام، راضی هستم.	۲/۳۴	۰/۹۴۱
۳	من از موفقیتی که در تحقق اهداف خودم برای کسب درآمد داشته‌ام، راضی هستم.	۲/۶۱	۰/۹۶۰
۴	من از موفقیتی که در تحقق اهداف خودم برای کسب موفقیت داشته‌ام، راضی هستم.	۲/۳۹	۰/۸۲۹
۵	من از موفقیتی که در تحقق اهداف خودم در جهت کسب مهارت‌های جدید داشته‌ام، راضی هستم.	۲/۳۲	۰/۹۲۷
	میانگین و انحراف معیار کلی موفقیت شغلی آرشیداران	۲/۳۷۷	۰/۷۵۶

آزمون فرضیه

بین سواد دیداری آرشیداران و موفقیت شغلی آن‌ها رابطه معنی داری وجود دارد. همان‌طور که در جدول ۹ بیان شده است، بین سواد دیداری آرشیداران و موفقیت شغلی آن‌ها رابطه همبستگی معنادار وجود دارد. لذا فرضیه ۱ پذیرفته می‌شود و می‌توان گفت که افزایش و ارتقای سواد دیداری کارکنان آرشیداران باعث افزایش موفقیت شغلی آن‌ها خواهد شد.

جدول ۹. رابطه بین سواد دیداری آرشیوداران و موفقیت شغلی آنها

		سواد دیداری	موفقیت شغلی
سواد دیداری	Pearson Correlation	۱	**۰/۳۴۲
	Sig. (2-taild) N	۱۰۴	۰/۰۰۰ N=۱۰۴
موفقیت شغلی	Pearson Correlation	**۰/۳۴۲	۱
	Sig. (2-taild) N	۰/۰۰۰ N=۱۰۴	N=۱۰۴

***. Correlation is significant at the 0.01 level (2- taild).

آزمون فرضیه همچنين نشان داد که بين هر کدام از ابعاد مختلف سواد دیداری (استفاده از جلوه‌های دیداری، توانایی شناخت مواد چاپی دیداری، توانایی تفسیر دیداری، توانایی تشخیص پیام‌های دیداری در زندگی روزمره، توانایی تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه و توانایی درک پیام‌های موجود در تصاویر) با موفقیت شغلی آرشیوداران رابطه معنادار وجود دارد. یعنی هر چه میزان شناخت و توانایی هر کدام از ابعاد مختلف سواد دیداری کارکنان بیشتر می‌شود، موفقیت شغلی آنها نیز بالاتر می‌رود. بیشترین رابطه بین توانایی تفسیر دیداری و موفقیت شغلی و کمترین ارتباط نیز بین توانایی تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه و موفقیت شغلی وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

فارل^۱ (۲۰۱۳) اشاره می‌کند که سواد دیداری یکی از نیازهای نظام‌های آموزشی و به‌طور کلی جامعه امروز است و از سوی دیگر پیچیدگی سواد دیداری ایجاب می‌کند که مهارت‌های آن به‌طور نظام‌مند برنامه‌ریزی و آموزش داده شود. وی بر ضرورت آموزش سواد دیداری در سطح وسیع و حتی در دوره‌های آموزشی تربیت معلم به‌عنوان پیش‌زمینه آموزش این مهارت در محیط‌های آموزشی اشاره می‌کند. یافته‌های به‌دست-

1. Farrell

آمده حاکی از آن است که ابعاد سواد دیداری آرشیداران عمدتاً در حد متوسط است و لذا توجه ویژه به ارتقای سطح سواد دیداری آرشیداران ضروری به نظر می‌رسد. از آنجا که آرشیداران از طریق خدمات مربوط به ذخیره و بازیابی منابع آرشیوی نقش اساسی در اطلاع‌رسانی و اشاعه این منابع دارند، توجه به کلیه عوامل مؤثر در موفقیت آنان در ارائه‌ی خدمات آرشیوی، اهمیت ویژه‌ای در حوزه‌ی اطلاع‌رسانی دارد. آزمون فرضیه نشان داد که بین سواد دیداری آرشیداران و موفقیت شغلی آن‌ها رابطه همبستگی معنادار وجود دارد، یعنی هر چه سطح سواد دیداری آرشیداران بالاتر باشد، موفقیت شغلی آن‌ها نیز به همان نسبت افزایش می‌یابد. بدین ترتیب می‌توان ادعا کرد که افزایش و ارتقای سواد دیداری آرشیداران باعث افزایش موفقیت شغلی آن‌ها خواهد شد. این رابطه در خصوص هر کدام از ابعاد سواد دیداری نیز به تفکیک صادق است. به‌طوری که بیشترین رابطه همبستگی بین توانایی تفسیر دیداری و موفقیت شغلی و کمترین رابطه نیز بین توانایی تولید تصویر با استفاده از دستگاه‌های مربوطه و موفقیت شغلی برقرار است.

نیروی انسانی شاغل در سازمان‌های آرشیوی و مهارت‌ها و تخصص‌های ویژه آن‌ها در ارائه خدمات آرشیوی نقش مؤثری دارند. حضور افرادی با قابلیت‌های خاص به‌منظور ترویج فرهنگ استفاده از منابع آرشیوی در پژوهش‌ها بسیار مهم به‌نظر می‌رسد (فهیمی‌فر، ۱۳۸۷). کسب مهارت‌های سواد دیداری از ضرورت‌های ارائه خدمات آرشیوهای دیداری است و در این راستا و با توجه به نتایج پژوهش حاضر در زمینه رابطه سواد دیداری با موفقیت شغلی آرشیداران، به مسئولان آرشیوهای دیداری سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌شود در زمینه ارتقای سواد دیداری کارکنان اقدامات لازم را به‌عمل آورند. برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت در حوزه مهارت‌های سواد دیداری و همچنین برگزاری

کارگاه‌های آموزشی در این زمینه از اقداماتی است که می‌تواند به ارتقای سواد دیداری آرشیویست‌ها کمک کند. همچنین به نظر می‌رسد ارائه دروس لازم در زمینه سواد دیداری در دوره‌ها و مقاطع تحصیلی مرتبط با آرشیو ضرورت دارد. چنان‌که فارل (۲۰۱۳) خاطر نشان می‌کند، با تشخیص این واقعیت که اطلاعات در جامعه امروز به‌نحو فزاینده‌ای ماهیت دیداری یافته است و با توجه به پیشرفت روزافزون فناوری‌های دیجیتالی، سواد دیداری به عنوان مقوله‌ای مهم و اساسی در حوزه آموزش مطرح شده است.

از سوی دیگر توسعه نظام‌های اطلاع‌رسانی آنلاین دسترسی به منابع دیداری را به صورت فزاینده‌ای امکان‌پذیر ساخته است و در شرایط حاضر منابع متنی و دیداری و شنیداری به‌طور همزمان و به‌راحتی در دسترس همگان قرار دارد. محتوای منابع متنی با استفاده از توصیف متنی این منابع قابل دسترسی هستند، اما محتوای تصاویر تا زمانی که توسط افراد متخصص توصیف نشوند، دسترس‌پذیر نخواهند بود. سواد دیداری مهارت و تخصص لازم را برای درک و توصیف دقیق محتوای منابع دیداری فراهم می‌کند. به‌نظر می‌رسد آموزش مهارت‌های سواد دیداری نه فقط برای آرشیوکاران، بلکه برای تمامی شاخه‌های تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی ضرورت داشته باشد. در نظر گرفتن درس سواد دیداری در برنامه‌های درسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در بازنگری‌های آینده‌ی این رشته‌ها و گرایش‌ها از پیشنهادات پژوهش حاضر است.

فهرست منابع

درودی، فریبرز (۱۳۸۸ الف). نگارش تصویری با تصویرسازی مفاهیم: بهره‌گیری از سواد دیداری و زبان تصویر برای درک مؤثر اطلاعات. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۰ (۱)، ۲۷۳-۲۸۸.

- درودی، فریبرز (۱۳۸۸ب). کاربرد فنون و روش‌های مصورسازی اطلاعات و تأثیر سواد دیداری در فعالیت‌های آموزشی. *نوآوری‌های آموزشی*، ۸ (۳۰)، ۱۳۸-۱۰۵.
- فهمی‌فر، سپیده (۱۳۸۷). مشکلات و چالش‌های آرشیه‌های دیداری و شنیداری در ایران. *گنجینه اسناد*، ۱۸ (۷۰)، ۱۰۷-۱۱۸.
- مساریس، پل (۱۳۸۵). ابعاد دیداری سواد رسانه‌ای (ترجمه اسماعیل یزدان‌پور). *رسانه*، ۱۷ (۴)، ۷۱-۸۴.
- Abele, A. E., & Spurk, D. (2009). The longitudinal impact of self-efficacy and career goals on objective and subjective career success. *Journal of Vocational Behavior*, 74 (1), 53-62.
- Enache, M., Sallan, J. M., Simo, P., & Fernandez, V. (2011). Career attitudes and subjective career success: tackling gender differences. *Gender in Management: An International Journal*, 26 (3), 234-250.
- Farrell, T. (2013). Measuring Visual Literacy Ability in Graduate Level Pre-Service Teachers. Doctoral theses in Education in Curriculum and Instruction, The University of Montana. Graduate Student Theses, Dissertations, Professional Papers. 4130
- Fransecky, R. B., & Debes, J. L. (1972). *Visual Literacy: A Way to Learn--A Way to Teach*. Washington, D.C.: AECT publications.
- Greenhaus, J. H., Parasuraman, S., & Wormley, W. M. (1990). Effects of race on organizational experiences, job performance evaluations, and career outcomes. *Academy of Management Journal*, 33 (1), 64-86.
- Judge, T. A., Higgins, C. A., Thoresen, C. J., & Barrick, M. R. (1999). The big five personality traits, general mental ability, and career success across the life span. *Personnel psychology*, 52 (3), 621-652.
- Kleinman, E. B., & Dwyer, F. M. (1999). Analysis of computerized visual skills: Relationships to intellectual skills and achievement. *International Journal of Instructional Media*, 26 (1), 53-69.
- Kiper, A., Arslan, S., Kiyici, M., A., Erkan, O. (2012). Visual literacy scale: the study of validity and reliability, *The Online Journal of New Horizons in Education (TOJNED)*, 2 (2), 37-83.
- Ng, T. W., Eby, L. T., Sorensen, K. L., & Feldman, D Lertwannawit, A., Serirat, S., & Pholpantin, S. (2011). Career competencies and career success of Thai employees in tourism and hospitality sector. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, 8 (11), 65-72.

- . C. (2005). Predictors of objective and subjective career success: A meta-analysis. *Personnel psychology*, 58 (2), 367-408.
- Schonborn, K. J., & Anderson, T. R. (2006). The importance of visual literacy in the education of biochemists. *Biochemistry and Molecular Biology Education*, 34 (2), 94-102.
- Seibert, S. E., Kraimer, M. L., & Liden, R. C. (2001). A social capital theory of career success. *Academy of management journal*, 44 (2), 219-237.
- Simo, P., Enache, M., Sallan, J. M., & Fernandez, V. (2010). Analysis of the relation between subjective career success, organizational commitment and the intention to leave the organization. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, (29), 144-158.
- Stokes, S. (2001). Visual literacy in teaching and learning: A literature perspective. *Electronic Journal for the Integration of technology in Education*, 1 (1), 10-19.
- Traavik, L. E., & Richardsen, A. M. (2010). Career success for international professional women in the land of the equal? Evidence from Norway. *The International Journal of Human Resource Management*, 21 (15), 2798-2812.
- Valcour, M., & Ladge, J. J. (2008). Family and career path characteristics as predictors of women's objective and subjective career success: Integrating traditional and protean career explanations. *Journal of Vocational Behavior*, 73 (2), 300-309.